

Одрживи развој руралног подручја централне Србије

Абстракт

У докторском раду под насловом : *Одрживи развој руралног подручја* изучена су сва релевантна питања у функцији коришћења природних ресурса шумског пољопривредног земљишта, затим су обрађена питања водних потенцијала и њихово коришћење у функцији руралног развоја централне Србије. Сагледана су и питања извора и последица загађивања природних потенцијала у вези са процесима који су настали у досадашњем развоју. Обрађена су и питања везана за контаминацију и озрачење под утицајем НАТО бомбардовања. Посебно су изучена географско еколошко подручја од значаја за очување животне средине у централној Србији. Важно питање у дисертацији представљају и правни аспекти усмеравања одрживог развоја и заштите животне средине руралног подручја централне Србије.

У дисертацији је дат значај одрживом коришћењу земљишних ресурса, примени нових технологија, одрживо коришћење енергије, развоју непољопривредних делатности као интегрални чиниоци и стратешка основа руралног развоја и заштите животне средине. Наглашена је и неопходност усмеравања коришћења природних ресурса у складу са технолошким достигнућима и одрживом развоју пољопривреде. Такође, указује на значај људских ресурса као фактора и носиоца развоја руралног подручја. У оквиру људског ресурса истиче се значај и улога високошколских кадрова као носилаца примене достигнућа технологије и усмеравања руралног одрживог развоја.

Указује се и на системско – правне поступке одрживог развоја и заштите животне средине централне Србије. Анализира се значај примене Закона о заштити природе, Закона о заштити биолошке разноврсности затим примене планирања за усмеравање коришћења географског простора и заштите природних ресурса. Са системско-правног аспекта, значајна је и примена Закона о управљању хемикалијама као што су : промет хемијских средстава, дозама њихове примене, наорчито тзв. Опасних хемикалија. Сагледане су законске одредбе које одређују поступак управљања квалитетом ваздуха, емисије.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: животна средина, рурално подручје, загађеност, озрачење законска регулатива

Увод

1. Предмет и значај истраживања

У складу са дефинисаном темом, предмет истраживања у овој дисертацији обухватају се релевантне детерминанте (еколошке, економске, социодемографске, развојне и др.) и оквиру одрживог развоја руралних подручја Централне Србије. Посебно се желе истражити екосистеми брдско-планинских И планинских подручја.

У складу са дефинисаном структуром тематике која се обухвата у овом истраживању полази се од неколико битних сегмената:

Прво, сагледава се стање животне средине руралног подручја Централне Србије: видови загађивања природних богатстава, стања и структуре шумских простора, посебно се жели изучити земљиште (коришћење и деградација); стање водних потенцијала (заступљеност, коришћење И загађивање); сагледава се стање и видови загађивања ваздуха и атмосфере; указује се на нека питања јонизујућег значаја (извори и заштита); осиромашење озонског омотача и стаклене баште и друга питања.

Друго, дефинише се и анализирају фактори загађивања животне средине и начини деконтаминације руралног подручја Централне Србије. Анализирају се врсте и чиниоци загађивања земљишта, сагледавају се утицаји ерозије на деградацију земљишта.

Треће, сагледавају се питања озрачености као посебног вида загађености животне средине под утицајем НАТО бомбардовања. Сагледава се стање животне средине пре И после НАТО бомбардовања. Указује се и на озраченост водотокова на угроженим локацијама, изучавају се просторне карактеристике озрачености девет географских локација (природних ресурса, биодиверзитета и екосистема).

Четврто, означавају се специфична еколошка и економска обележја важнијих географских региона према надморској висини (равничарски, брдски, брдско-планински и планински).

Пето, сагледавају се правци усмеравања одрживог коришћења земљишних ресурса у функцији развоја пољопривреде у руралним подручјима. Анализира се примена нових технологија у развоју пољопривреде руралног подручја. Посебно се анализира заступљеност и одрживо коришћење енергије у руралном подручју.

Истиче се потреба подстицања развоја непољопривредних делатности у руралном подручју Централне Србије.

У шестом поглављу дисертације изучавају се социо-економски и правни аспекти руралног подручја Централне Србије. Сагледавају се нормативна питања заштите животне средине. Указује се на значај правне регулативе у функционисању државних и локалних институција за усмеравање одрживог развоја руралног подручја Централне Србије.

2. Циљеви истраживања

На основу дефинисаног предмета истраживања руралног подручја Централне Србије, утврђују се следећи циљеви истраживања одрживог развоја руралног подручја Централне Србије, и то:

Прво, жели се сагледати стање животне средине руралног подручја Централне Србије; стање и видови загађености природних ресурса; указује се на стање и одрживог коришћења шумског и пољопривредног земљишта; и водних ресурса, загађивање водних потенцијала, стање загађености водних ресурса, биодиверзитета и могућности деконтаминације загађених природних ресурса.

Друго, циљ је да се сагледају фактори загађивања животне средине руралног подручја Централне Србије (врсте загађивача земљишта, водних ресурса, биодиверзитета флоре и фауне, видови ерозије брдско-планинских подручја. Посебно је циљ да се утврде могућности и начин деконтаминације загађених природних ресурса.

Треће, циљ је и да се анализира озраченост природних простора као последице НАТО бомбардовања (еколошке, демографске и привредне последице.

Четврто, циљ је да се сагледају социоекономска и еколошка обележја равничарских, брдских, брдско-планинских и планинских екосистема. Циљ је да се утврде географске карактеристике најважнијих екосистема који се налазе у руралном подручју Централне Србије. У складу са природним богатством у екосистемима неопходно је изучити начине одрживог коришћења И заштите животне средине.

Пето, циљ је да се сагледају правци и могућности усмеравања одрживог развоја и заштите животне средине руралног подручја Централне Србије. У складу са овим циљ је да се дефинишу могућности одрживог коришћења земљишта, примена нових технологија у развоју пољопривреде, сагледају начини

коришћења алтернативних видова енергије у функцији одрживог развоја и заштите животне средине у руралном подручју Централне Србије. На основу сагледаних битних сегмената одрживог развоја и заштите животне средине циљ је и да се усмери одржив развој пољопривреде и непољопривредних делатности на просторима руралног подручја Централне Србије.

Шесто, циљ ове дисертације да се утврди правна регулатива државе и локалних институција. У том циљу неопходно је дефинисати и прилагодити законску регулативу у функцији одрживог развоја и заштите животне средине у руралном подручју Централне Србије.

3. Хипотезе истраживања

Полазећи од сагледаних циљева који се желе истраживати у оквиру ове дисертације полази се и од битних хипотеза као претпоставки која се истраживањем доказују.

- Да су политика и метод одрживог развоја и заштите животне средине интегралне тенденције и међусобно узајамно зависне.

- Да је у циљу рационалног коришћења и заштите природних ресурса неопходно континуелно пратити настале промене и сагледавати интеракцију привредног и социјалног развоја руралних подручја успостављати хармонизацију између економије и екологије.

- Промена селективне и хармонизоване технологије представља битну основу заснивања одрживог, посебно развоја пољопривреде и аграрног сектора.

- У стварању трајних основа за усмеравање одрживог развоја и заштите животне средине у руралном подручју потребно је подстицати и планирати алтернативне развојне програме у складу са расположивим природним ресурсима.

- Развојне могућности у овим подручјима захтевају оспособљавање и прилагођавања и подстицање стручних људских потенцијала на економским принципима. У вези са овим неопходно је констатовати да су у досадашњем периоду људски ресурси имали подстицајан али и ограничавајући утицај.

- За покретање сирих иницијатива и мотивација људски потенцијали у функцији одрживог развоја и заштите животне средине у руралним подручјима, неопходно је развити знатно потпунију регулативу на нивоу Србије, њених округа, а посебно на нивоу општина.

- Посебно се захтева усклађивање системске регулативе међународних стандарда, важећим конфекцијама и декларацијама ОУН-а, као и пројектима за остваривање одрживог развоја и заштите животне средине, донетим у оквиру институција ЕУ, Савета Европе и других.

4. Методе научног истраживања

У проучавању одрживог развоја и заштите животне средине у руралним подручјима Централне Србије примењиваће се више метода и поступака научне анализе и синтезе.

У изучавању просторних и развојних тенденција у руралним подручјима, уважавајући глобални метод апстракције, примениће се поступци анализе и синтезе. За ову област анализе у руралним подручјима примењиваће се компаративни и комплементарни поступци анализе обухватајући изучавање релевантних фактора које намеће разноврсна тематика приказивања природних ресурса и извора њиховог загађивања, деконтаминације и мера заштите.

Упоредо са применом метода и поступака анализе и синтезе просторних карактеристика, биће примењене методе и поступци динамичких кретања и промена у основним детерминантама (природних ресурса, стварања материјалне основе, као развојних одређења). У том циљу примењиваће се статистички метод као његови поступци регресионе и корелационе анализе.

Веома сложени и разноврсни прилози изучавању квантитативних показатеља, захтевају да се на основама метода синтезе и закључивања о испољеним процесима, законитостима и тенденцијама примене методе и поступци квалитативне анализе и синтезе, индукције и дедукције односно конкретизације и уопштавања узрока и резултата привредног и социјалног развоја руралних подручја. У анализи заступљености, структури развоја и заштити животне средине такође ће се применити методи и поступци квантитативне и квалитативне анализе и синтезе.